

Pyhäjärvi

Maanantaina 22. elokuuta 2005

Pyhäjärveläisyyden vaalija – Karjalan puolustaja

N:o 8 • 50. vuosikerta

Kuvassa juhlamatkan osanottajat kokoontuneena Sirkanmäenrinteellä. Taustalla vas. Juho Heikinp. Pärssisen talo, jossa nuorisoseura on perustettu.

”Alakylän, Kahvenitsan ja Puikkosten kylien valistuneimman nuorison” jäljillä

Alakylän ”Pyrintö” Nuorisoseura ry juhli 100 vuoden täyttymistä

Alakylän ”Pyrintö” Nuorisoseura vietti 100-vuotisjuhliansa syntymäsjöillaan runsaan 40 matkalaisen voimin. Oli varsin ilahduttavaa, että joukossamme oli vanhemman polven lisäksi useita alle kolmikymppisiä, entisten seuran aktiivien jäsenten lapsia ja lastenlapsia. Se luo uskoa siihen, että paluumatkalla sovittu asia, jatkaa seuran toimintaa nykyaikaan mukautettuna, saa siivet alleen ja kukaties juhliitaan vielä 125- ja 150-vuotisjuhli!

Tässä kerrotaan heinäkuusesta 100 v -juhlasta samoilla silmin, joilla katseltiin helluntaina 1955 Kiikan Nuorisoseuran talolla pidettyjä nuorisoseuramme 50-vuotisjuhlija. Olin siellä alle 13-vuotiaana seuran tanhuryhmän jäsenenä. Harjoittelimme ja esiinnyimme 1950-luvun puolivälin paikkeilla monena vuonna, kävimme esiintymässä mm. Lappeenrannassa ja Porissa Nuorisoseurojen liiton kesäjuhliilla. Tanhuryhmästä, joka lienee viimeisin seuran piirissä toimineista, lähes kaikki taitavat olla elossa. 100-vuotisjuhlamatkalle ei erilaisista syistä muita sen ajan tanhujia lisäksi lähtenyt.

Matka Karjalaan majoituspaikkaamme Käkisalmen vanhaan sanatorioon taitui ukkosta enteilleessä hyvässä kesäessä. Innokkaimmat jakoivat pilvisen tuulon lämmäryssä retkeillä tutki- maan paikalliset, käkisalmelaiset tanhuareenat ja kertoivat saateen alkaneen heti auringonlaskuajan jälkeen. Sitä lotinaa riitti sitten juhlapäiväksemme sovittun perjantain 22. 7. illansuuhun saakka. Vä-

lillä satoi ja välillä satoi kaatamalla kuin yleisurheilun MM-kisoissa. Vähän parempaa ilmaa oli kolmantena matkapäivänä kotikylillä retkeillessämme.

Ensimmäinen muistelu-päivämme kohde oli sankarihautausmaa muistomerkkeineen. Matkamme vetäjä, puheenjohtaja Erkki Pärssinen muistutti puheessaan meitä nuorempia polvia isänmaattamme ja meille kaikille rakasta kotiseutua puolustettuna kaatuneista pyhäjärveläisistä. Heidän joukossaan oli lukuisia nuorisoseuran toimintaa ennen sotia osallistuneita. Kahden matkalaisen, Niukkasten 11-lapsisen perheen sisarusten, Alma Vesalan ja Tyne Kakkolan, veljistä yksi on kätetty tähän sankarihautausmaahan. Alma ja Tyne yhdessä Yrjö S. Kaasalaisen kanssa laskivat sinivalkeisen kukkalaitteen muistomerkille. Yrjön setä Antti Kaasalainen ja eno Johannes Hietanen ovat saaneet viimeisen leposijan tässä sankarihautausmaassa. Soittokuntaan nuorisoseuraan aikoinaan varmaan suunniteltiin, kuoro toimi ja sen rippeet olivat matkassamme, mutta musiikkia ei saateen sattuessa nyt kuultu. Niin hyvin kuin musiikki olisi juuri tähän tilaisuuteen sopinutkin. Lyhyt juhlahetki miltei marraskuuseen hämärään, sateisena heinäkuun aamupäivän painui lähtemättömästi mieleen niillekin, joiden lähisukulaisia ei ole kätettyä pyhäjärveläiseen sankareiden rivistöön.

Kävimme myös Lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkillä, kirkon sijainnista kerto-

valla muistomerkillä ja vaupussodan sankareiden muistomerkillä. Varsinkin juurillaan nyt ensi kertaa vierailleet viipyivät tovin ihaillessaan Pyhäjärveen viettävää jyrkää hongikkoa. Maantieteilijä, nuorisoseurassa aktiivisesti vaikuttaneen, monen muistaman opettaja Daisy Karilainen poika, Urpo Karilainen avasi tietämystämme paikan luonnosta ja geologiasta.

Varsinainen juhla oli sovittu vietettäväksi Musakan lomahotellin pihapaviljongissa. Juuri tilaisuuden alkaessa satoi kaatamalla ja niinpä siirryimme hotellirakennuksen ravintolaan ja terassille nauttimaan juhlahakavit. Sitkeät suomalaiset ovat kautta aikojen viettäneet praasniekkansa ilmoista riippumatta, niin mekin. Kahviteltuamme siirryimme kaatosateen lotistes- sa ohjelmaa seuraamaan pihapaviljongiin. Suotta ei oltu sinne asti matkustettu. Vettä valuvat hiukset kammattiin, shampanjat kilistettiin, ja tilaisuutta juohevasti juontanut Maritta Kemppi hiljensi sipinämme kuuntelemaan juhlaohjelmaa.

–Yhteiskunnan kehityksessä omaehtoisella harrastustoiminnalla, maaseudulla erityisesti nuorisoseuratoiminnalla, on ollut merkittävä panoksensa. Yhteisöllisyys, yhdessä tekemisen halu ja tarve, veivät nuoret yhteen. Niin Pyhäjärvellä Alakylän, Kahvenitsan ja Puikkosten kylillä pontevasti toimineella nuorisoseura Pyrinölläkin. Kun tiloja harrastustoimintaan ei ollut, ne hankittiin yhteisvoimin. Vastaavan kaltaista on jälleen virinnyt suomalais-

sa yhteiskunnassa maaseudulla kylätoimikuntien ja kaupungeissa kaupunginosayhdistysten piirissä. Näin Orjo Pärssinen, juhlatuimikunnan sihteeri, tiivistä tervehdyssanoissaan näkemyksensä juhlittavan seuran merkityksestä.

Historiikin esitteli Erkki Pärssinen, jolle sama tehtävä oli langennut myös seuran 50-vuotisjuhlassa ja huolellisena miehenä asiakirjat olivat tallella. Seuran 100-vuotisen historian jälkimmäisestä puolesta vuosisadasta todetakaan, että joskus 1980-luvulla Yhdistysrekisteristä tiedusteltiin seuran toiminnasta, nimenkirjoittajista jne. Kun uutta puheenjohtajaa sitten viimeksi tehtävään valittu Erkki Pärssinen ei oltu valittu, ei muutossilmotustaakaan tehty. Monet seuran jäsenistä asuivat Kiikassa ja osallistuivat Pyrinönn ohella 1950–1960-luvulta lähtien Kiikan Nuorisoseuran toimintaan, mikä sopi hyvin nuorisoseura-aatteen yhteisöllisyyteen ja nuorten yhteistoimintaan.

Historiikista kerrotaan toisaalla tässä lehdessä.

Runonlausunta ja kuorolaulu ovat aina kuuluneet Pyrinönn juhliin. Runonlausujana nuoruudessaan usein esiintynyt, edesmenneen kansanedustaja Matti Pärssisen tytär, Katri Vattunen lausui meille vanhan Nuorisoseuralaismarssin. Kaikki kuorolaulutaitoiset pääsivät myös esiintymään. Kuoronjohtajaksi ryhtyi Otto Ojansivu, kiikkalaispoika ja kansakoulukaverini, joka ties monennenko kerran oli lähtenyt tuttuunsa seurassa Karjalan

maille.

Ehkä juhlan sävähdyttävän tuulahdus nuorisoseuran ”kunnian päiviltä” koettiin, kun Urpo Karilainen esitteli mukanaan tuomaansa, vanhempiensa, opettajapariskunta Daisy ja Ville Karilaisen jäämistöstä peräisin olevaa, nuorisoseura Pyrinönnön käsikirjoiteltua ”Valo”-nimistä lehtiä vuodelta 1942. Seuran toiminnan alkuvuosista asti ilmestynyt lehti vei meidät konkreettisesti syvälle seuran toiminnan juurille. Kiitos Urpo, kun toit lehden nähtäväksemme ja kerroit muutoinkin vanhempieni osuudesta Pyrinönnön alkuvuosikymmenien toiminnassa, josta myös Impi Wiika kirjoittaa Vpl. Pyhäjärvi-historiakirjassa.

Alakylän läntisen maiseman pellonlänt, datsojen puutarhat, ikhingat, kaikki ne kynnellehtivät rankkasateen jäljiltä, kun saavuihme Juho Heikinp. Pärssisen taloa katsomaan. Tässä Juhon talossa ”Alakylän, Kahvenitsan ja Puikkosten kylien valistuneimpaa nuorisosa useihin kymmeniin nouseva joukko”-kuten Impi Wiika asian kuvaa – perusti 100 vuotta sitten Pyrinönn. Siellä talo töntöttä ryhdikkään mäen rinteessä vanhalla paikallaan, aidan takana kuoputtivat kanat, lantakasa höyrysi, kasvimaa näytti rehevältä ja hyvinvoivalta. Nykyisiä asujia emme tavanneet. Läheisellä toisella mäellä sijainnut Alakylän kansakoulu on viime vuosien aikana palanut.

Jos oli perustamispaikka jäljellä, toisin on nuorisoseuran toimitalon laita. Sillä kohtaa Hiekkamäen rinteessä on arviolta parin tuhannen

neliön suuruinen, avonainen talousjätteiden kaatopaikka. Rakennus lienee siirretty uuteen käyttöön jonkin toisaalle 1940–50-lukujen vaihteen tienoilla, kokonaisuutena tai osina, kuten tapahtui monille muillekin lähikylien taloille.

Juhlassa oli epävirallisempi, toinenkin osa: kaksi iltaa Käkisalmen Kalliosaassa. Siellä, missä ennen ensimmäistä maailmansotaa oli kylpylä ja Suomen itsenäisyyden aikana toimi kaksi kasinoa, kokoonnuimme nauttimaan aurinkoiseksi käänneestä heinäkuun illasta Vuoksen rannalla. Vesi oli ihanan lämmintä uida, kaikki kuin muistojemme Karjalassa kuuluu ollakin. Tämä rantajuhla jatkui vielä matkan viimeisenä iltana, laulettiin yhteislauluja, tanhuamistakin viriteltiin.

Juhlamatkan vaiheista kerrotaan kuvin internetissä www.kopteri.net/koti/oiva. kaasalainen -osoitteessa, jota kautta pääset edelleen Oiva Kaasalaisen avaamille nuorisoseuramme kotisivuille. Oiva ansaitsee tästä toiminnastaan suurkiitoksen, tai jopa se olisi penikan väärä.

Suullisesti sovimme paluumatkalla, että yhteydenpito jatkuu ainakin kirjeenvaihtona tavallisen ja sähköpostin kautta. Näin pääsin ympäri eteläistä Suomea asuvat, entiset nuorisoseuralaiset ja heidän jälkeläisensä, voivat olla rakentamassa yhteisöllisyyttä meitä liittävien siteiden, pyhäjärveläisten juurien ja nuorisoseuran lujittamina.

TEKSTI JA KUVAT: KAARINA PÄRSSINEN

Toivo Karttunen, opettajasta kansakouluntarkastajaksi

Vpl. Pyhäjärven Noitermaan kansakoulussa oli 1930-luvun alussa viiden vuoden ajan opettajana samanaikaisesti Tyne Koposen kanssa Toivo Karttunen. Hän oli arvostettu opettajana ja hän osallistui aktiivisesti koulupiiriin nuorten harrastustoimintoihin. Myös hänen myöhemmät elämäntapaansa poikkeavat "riviopettajan" vaiheista. Tämä kirjoitus on kunnianosoitus opettaja Toivo Karttunelle ja hänen elämäntyötään kohtaan. Tietolähteet selviävät tekstistä.

Sortavalan seminaarissa

Opettaja Aino Sarvilinna, os. Pelkonen jäämistössä olleesta oppilasmatrikkelista löytyvät opettaja Toivo Karttunen henkilötiedot. Sen mukaan Toivo Johannes Karttunen syntyi Polvijärvellä. Vanhemmat olivat maanviljelijä Taavetti Karttunen ja Tilda Kuokkanen. Pohjakouluna hänellä oli kansakoulu ja hän valmistui yläkansakoulun opettajaksi Sortavalan seminaarista 1930. Seminaariaikana Toivo Karttunen oli Toverikuntalehden toimittajana. Vpl. Pyhäjärven Noitermaan kansakoulun opettajana hän oli vuodet 1930–36. Viipurin kaupungin kansakoulun opettajana 1936–40 ja Tampereen kaupungin kansakoulussa vuodesta 1940.

Lisäksi matrikelissa mainitaan 1930 tehty opintomatka Turtoon ja Tallinnaan, Suojeluskunnan esikunnan jäsenyys 1933–36 (ilmeisesti Vpl. Pyhäjärvellä), toimiminen Noitermaan nuorisoseuran puheenjohtajana sekä Voimistelujoukkueen johtaminen Noitermaassa.

Sotilasarvoltaan Toivo Karttunen oli reservin vänrikki. Puolisonaan oli opettaja Tyne Murto, syntynyt Ruotsinsyntyä. Matrikelissa kerrotaan myös lisäopinnot, joista lähemmin tuonneppana. Matrikelitiedot päättyvät vuoteen 1940.

Noitermaan kansakoulussa

Opettaja Karttusen ensimmäinen työpaikka oli siis Noitermaan kansakoulussa. Hän tuli virkaan Orimattilasta kotoisin olleen Harald Hännisen jälkeen. Koululla asui opettaja Tyne Koponen ja miesopettajan asunto oli vuokrattu koulun lähellä oleesta kauppias Wellingin talosta. Elossa on enää muutama opettaja Kerttusen oppilaana ollut henkilö, sisarusket Aura Soronen ja edesmenntty Veikko Pulakka ovat molemmat kiitelleet Karttusta innostavaksi opettajaksi. Varsinkin historian tunnit olivat jääneet mieleen. Toini Pelkonen muistelee opettaja Karttusta näin: "Opettaja tuli luokkaan hymyssä suin. Ei tarvinnut pelätä, millaisella päällä opettaja on. Luokalle ni hän opetti ainakin lukemista ja piirustusta. Esitimme vuorokeskustelua, ja aina halusimme hänen esittä-

Noitermaan koulun opettajat Tyne Koponen ja Toivo Karttunen oppilaineen keväällä 1933.

vän jonkin osan. Hän opetti esitelmien kirjoittamista ja suullista taitoa, mikä oli aivan uutta ja ihanaa.

Tuure (Sipponen), Lauri (Pelkonen) ja minä kirjoitimme eri uskonnoista. Hän antoi paksut kirjat, mistä saimme tiedot. Aivan ihmeellistä, hän arvosteli esitelmäni "buddhalaisuudesta", sanoi hyväksi, mutta asiat hyppivät. Järjestys säilyi luokassa hyvin, vaikka ei kunnennettu".

Kerttu Niukkanen muistelee, että Karttunen oli tarkka arvostaan. Hänelle ei saanut "huudella". Kun yläluokan tytöt tekivät kerran näin erään liikuntatunnin jälkeen, ja Kerttutkin pienempänä yhtyi heihin, he joutuivat kaikki "putkaan", tuohon koulun kuuluisaan rangais- tuspaiikkaan. Toivo Karttunen oli virkaan tullessaan varsin nuori, mutta oppilaiden muistelun mukaan hän pukeutui aina opettajan arvolle sopivasti elli puvun takkiin, kauluspaitaan ja kravattiin.

Koulupiiriin nuorten harrastuksissa

Tuon ajan opettajat olivat lähes poikkeuksetta paitsi opettajia koulussa myös "kansankynttilöitä" paikkakunnalla. Toivo Karttunen joutui kohta Noitermaan nuorisoseuran puheenjohtajaksi, ja tässä tarkoituksessa innosti koulupiiriin nuoria näytelmäharrastukseen, mikä sitten 30-luvulla ja Valistustalon valmistuttua olikin varsin voimakasta. Vanhemmat eivät alkuvaiheessa osanneet antaa arvoa harrastukselle, tästä kertoo Emilia Kaasalainen, (94 v.), esimerkiksi "Kerra opettaja Karttunen tuli polkupyörällä mei kesä-

majal Konnitsaa, se oli noi 25 kilometri pääs Noitermaasta. Mie oli siel Konnitsa niityllä äitii kansa kesäaikaan lehmii hoitamas. Opettaja pyys minnuu yhtee näytelmä, mutt äitii ei luvant. Hää sano, jot Emiliaa tarvita työtoes".

Emilian Juhoveli kuitenkin "jous" eli ehti opettaja Karttunen ohjaamaan voimisteluryhmään. Ryhmässä oli kahdeksan ryhdikästä nuorukaista koulupiiriin kylistä ja se antoi taidokkaita voimistelunäytöksiä. Nuorisoseuran ja raittiusyhdistyksen yhteinen opintokerho oli itseohjautettu opettaja Karttunen ohjauksessa. Opintokerhossa koulupiiriin nuoret saivat henkistä valmennusta elämä varten. Kerhossa luetuista kirjoista, em. Nuorison käytös-nimisestä, suoritettiin tutkinnot. Ajan tavan mukaan opettaja Karttunen kuului myös suojeluskunnan paikallisosastoon.

Muutto Viipuriin ja jatko-opinnot

Lukuvuodeksi 1935–36 Toivo Karttunen sai virkavapaata lykkääntyneen asevelvollisuuden suorittamiseksi. Sijaisena hänellä oli pyhäjärveläinen opettaja Väinö Luukkanen. Samoihin aikoihin opettaja Tyne Koponen, silloin jo Immonen, jätti opettajanviran Noitermaassa. Hänen tilalleen tuli opettaja Karttunen serkkü Annikki Uusimaa, os. Kuokkanen, ja hän oli virassaan talvotetaan asti sekä sotavuosina 1942–44.

Armeijasta opettaja Karttunen palasi reservin vänrikkiin. Näihin aikoihin hän innostui jatko-opinnoista ja hakeutui opettajaksi Viipuriin. Aiemmin mainitun matrikelin mukaan Toivo Kart-

tunen suoritti seuraavat tutkinnot: laudatur filosofiasa, kasvatustutkimus ja kansanruo- nouudessa, cum laude approbatur sosiologiassa ja kansantaloustieteessä, approbatur Suomen historiassa, yleisessä historiassa, valtiotutkimuksessa, finanssiopin- nassa ja raittiusopin- nassa.

Viipurissa ollessaan opettaja Karttunen avioitui ja pariskunnalle syntyi yksi poika.

Talvisodan raskaat kokemukset

1939 marraskuun viimeisenä päivänä alkanut talvisota oli opettaja Karttunelle kohtalokas. Hän joutui ensimmäisenä sotapäivänä sotavangiksi. Omaisilla oli se käsitys, että hän oli jäänyt kaatuneena vihollisen puolelle, ja tästä johtuen hänestä oli kuolinilmoitus lehdessä. Sodan loppu tapahtuneessa van- kien vaihdossa hänet palautettiin Suomeen. Kuulin lapsena aikuisten puhuvat, Karttusta tarkoitettiin, milläi- sellähan tuntuu lukea omaa kuolinilmoitustaan. Isämme Pekka Pulakka, ja muutkin Karttunen tunteneet ovat kertoneet, ettei hän koskaan sanallakaan puhunut sota- vankikokemuksistaan.

Tampereelta kansakoulun tarkastajaksi

Talvisodan jälkeen Toivo ja Tyne Karttunen hakeutuivat opettajiksi Tampereelle. Noin kaksi vuotta jatkosodan päättymisestä, 1946 keväällä, noitermaalaisia muutti Suomeen, nykyisin Nokiaa. Elettii vielä säännöstelyn aikaa ja varsinkin kaupungeissa oli pulaa elintarvikkeista. Mainitun vuoden ke-

sällä Toivo Karttunen kävi kotonani, joka nyt oli Kuljun perämaassa. Hän oli voin otomatalla, meillä kun oli jo vähän karjaa. Huomasin, että heillä oli isän kanssa paljon keskusteltavaa.

Karttunen Tampereella olovuodet jäivät vähäisiksi, sillä he muuttivat 1940-luvun loppupuolella Kemijärvelle, josta Toivo Karttunen oli saanut kansakouluntarkastajan viran. Vuonna 1951 syksyllä pääsin oppilaaksi edellisvuonna perustettuun Kemijärven seminaariin. Pääsykokeiden jälkeen sain kutsun Karttusen kotiin. Muistan vierailusta vain Toivo Karttusen myhäilevän olemuksen ja Tyne Karttusen touhukkuuden. Viimeksi mainittu tuli lähemmin tutuksi saman lukuvuoden aikana, sillä hän opetti seminaarissa silloin virkaa tekemään kemian ja fysiikkaa.

1950-luvun loppupuolella Karttuset palasivat Tampereelle, sillä nyt Toivo Karttunen sai viran Tampereen läntisen kansakouluopettajan tarkastajana. Olin nyt opettajana hänen piirissään eli Nokian Linnavuorella. Silloin oli koevuoden jälkeen suoritettava tarkastajalle suunniteltu tunti kansakoulun hallinnosta. Kävin tässä tarkoituksessa hänen luonaan Tampereella. Kysymykset olivat vaativat ja tarkat. Koe meni läpi ja virka vakinaistettiin.

Eräänä aamuna 60-luvulla Toivo Karttunen ilmestyi yllättäen koulullemme, kuten siihen aikaan oli tarkastajan tapa. Koulussa oli silloin yhdeksän opettajaa, joten tarkastajalla ei ollut paljoa aikaa yhtä opettajaa kohti, niinpä hän keskittyi seuraamaan nuorempia opettajia. Luokallani hän kuunteli matematiikan tunnin ja tietysti

kuulusteli kertotaulua siltä heikommin osaavalta! Silloin tarkastajan tuloa tietyllä tavalla jännitettiin. Nykyisin, peruskoulun aikana, tätä koulutyön kontrollia ei enää ole.

Noitermaan kouluopettajien tapaamisissa

1960 Noitermaan raittiusyhdistys, silloin jo Suomen Raittiusseuran-nimisenä vietti 50-vuotisjuhlaa Suomen Kauniaiasten koululla. Juhlapuhujana oli kansakouluntarkastaja Toivo Karttunen. En ollut tilaisuudessa, ja sitä olen myöhemmin harmittellut, mutta juhlassa olleet erikoisesti monet noitermaalaiset, olivat ilahuneet Toivo Karttusen mukanaolosta ja hänen lämminhenkisestä juhlapuheestaan.

Pyhäjärvi-kerhossa Helsingissä oli muutama vuosikymmen sitten tapana, että eri kylät vuorollaan järjestivät kerhon pikkujoulujuhlan. Toini Pelkonen muistelee: "Hän (Toivo Karttunen) oli täällä noitermoisten pikkujoulujuhlassa ja teki kouluopettajien lämpimimmän joulujuhlan. En ole koskaan, miiten hän hyvästellessä oli liikutunut ja silitti kättäni, ääni vapisten sanoi: "Toini, Sinut Porsaanmäen tytön, muistan aina".

Lauri Felin kertoi, kuinka hän ja Matti Karttunen, kaksi nuorta perheensä, kävivät tarkastaja Karttunella, entiseen kotikylän opettajalle, kertomassa huoliaan lastensa pitkästä koulumatkasta. Silloin ei Suomen kunta ollut vielä järjestänyt lapsille koulukuljetuksia. Muitakin tapaamisia kouluopettajien kanssa lienee ollut. Ainakin enoni Antti Ijas kävi Noitermaa-aikaista ystävänsä Tampereella tervehdimässä. 1960-luvun lopulla tapasin Karttuset Pynkin Kesäteatterissa. Tervehdimme ja kyselin heidän vointiaan. Suhtauduin tarkastaja Karttuneseen kunnioittavasti kuin alainen johtajaansa. En ollut vielä "herännyt" menetyksen kotiesiintymisen, enkä tiennyt oikeastaan mitään hänen Pyhäjärvellä olostaan.

Vuosia myöhemmin luin Opettalehdestä muistokirjoituksen kansakouluntarkastaja Toivo Karttunesta. Siinä kerrottiin muun ohessa, että hänelle oli läheistä myös Rajaseutuliiton ja kansakoulun kerhotyö. Myös mainittiin hänen saaneen ansioistaan kouluelämän palveluksessa neuvoksen arvonimen. Sitä en muista, oliko kyseessä koulu- vai opetusneuvos, enkä muista hänen kuolinvuoteeltaankaan. Toki nämäkin tiedot olisivat tärkeitä, mutta tärkeintä on opettaja Toivo Karttunen elämäntyön kokonaisuutena. Arvostan sitä suuresti, ja toivon, että täällä kirjoituksella, joka ei tosin häntä itseään tavoita, myös hänen ensimmäiset kouluopettajansa voivat esittää kiitoksensa opettajalleen.

ANNA-LIISA HEIKKILÄ

Rakkaamme

**Heimo Einari
JÄPPINEN**

* 27. 11. 1923 Vpl. Pyhäjärvi

† 6. 8. 2005 Huittinen

Mun kanteleeni kauniimminkin

Taivaassa kerran soi.

Siell' uusin äänin suloisin

mun suuni laulaa voi.

Kiittäen ja kaivatun

**sisarvainajan lapset
Jorma, Jouko ja Eila perheineen
muut sukulaiset ja ystävät**

Ystävällisenä kutsuna ilmoitamme, että Einari siunataan Huittisten kirkossa lauantaina 3. 9. 2005 klo 14.00. Muistotilaisuus seurakuntakeskuksessa.

Terveisiä Tiitulta

Terveisiä Karjalasta, kotoamme Tiitulta, kävin siellä katsomassa, paikat tutut tutkimassa.

Kun käännyin Käkisalmen tieltä, niin en ollut varma viellä, viekö tie tää Tiitulle vaiko Viiksanlahden maille.

Pian näkyi Kiiskinlahti, Kiimajärven selkään mahti, nosti korkealle mielen, siel siintää ranta Polviniemen.

Ajettiin me kylän tietä, heimo vieras liikkui siellä, asukkaana monen kodin, nyt oli kansaa Novgorodin.

Tultiin luokse seuraintalon, pysähdyimme laitaan ahon, veli siinä heti huusi, viel kasvaa Paukun suuri kuusi

Me alas käytiin tuttu mäki, siinä vihdoin pojat näki, eessämme ol näky soma, meidän lapsuuteeni oma.

Nousin portaat astuini tupaan, vaik ei ollut mulla lupaa sodan julman voittajalta, laulumaiden raiskaajalta.

Siel itseni mä esittelin, kuvin käsin selittelin mä olin poika tämän talon, ajan suuren maailman palon.

Tuvan tarkkaan tutkistelin, kamareihin kurkistelin, viel ol sama lämmön juuri, hellan liitta, tuvan uuni.

Istuin päällä pihakiven, itsekseni mietiskelin, mitä kertoisin mä teille, tuliaisiks toisin meille.

Kaivoon kiven, taskuun laitoin, omenapuusta oksan taitoin, myös omenia mukaan otin, tuliaisiks toin ne kotiin.

Katsoi silmät, korvat kuuli, kerro heille viesti suuri tääl on meidän suvun juuri.

Kun lähdin pois niin käännyin viellä, siel lapsuuteni pihatiellä hetkeks viellä silmät suljin, kauas lapsuuteeni kuljin.

Muistin monet lapsuusleikit, käynnin luona setä-Heikin, muistin kauniin sateenkaaren, yllä järven Pannusaaren.

Muistin myös, kun vaihtui valta, tuli lähtö pommein alta, muistin äidin hädän suuren, mistä saamme kodin uuden.

Lähdin pois en voinut kestää, siel tunteitani enää estää, kun kotiportin kiinni pistin, siel katkerasti silloin itkin.

MATTI HASSI 1981

Matti ja Reino Hassi Tiituan kotinsa uunin vieressä. Kuvasa nykyinen omistaja venäläinen leskirouva. "Viel ol' sama lämmön juuri, hellan liitta, tuvan uuni."

Kirkonsanoma

Jumala on ykkönen

tahtonsa on elämässäni ensimmäisellä sijalla, olen parhaimmassa hoidossa. Minua koskevat kaikki Hänen hyvät, isälliset lupauksensa. Hän tietää, mitä tarvitsen. Hän pitää minusta huolen. Hän antaa anteeksi kaikki syntini. Hän johdattaa minua. Ja mikä suurinta: Hän on myös viimeinen. Jeesuksessa Kristuksessa Hän lupaa: "Minä olen ensimmäinen ja viimeinen, iäti elävä. Minä olin kuollut, mutta nyt minä elän, elän aina ja ikuisesti. Minulla on kuoleman

ja tuonelan avaimet." Yhteys taivaalliseen Isään ei katkea kuolemassakaan. Uskonyhteys on muuttuva vielä näkemiseksi.

Kolme sanaa "Jumala on ykkönen" saivat ajatuksissani jatkoa: "Jumala on ykkönen ja minä olen kakkonen." Niin käsittämätöntä kuin se onkin, minä saan lähestyä pyhää, kolmiyhdistä Jumalaa hänen rakkaana lapseanaan. Kun Jumala saa olla ykkösen ja minä vasta kakkonen, minulla on rauha ja lepo. Siitä huolimatta kiu-

saus päivastaiseen arvojärjestykseen on aina olemassa.

Jos minä olen "kakkonen", niin sitä ovat myös muut ihmiset. Olemme tasavertaisia Jumalan edessä Yksi on meidän Isämme ja me kaikki olemme sisaria ja veljiä. Ei ole syytä itsensä korottamiseen eikä väheksymiseen matkakumppanien rinnalla Jumala on ykkönen ja me kaikki olemme kakkosia. Jumalan armollisuuteen perustuvassa tasa-arvossa ratkaisevaa ei ole, mitä ihminen tahtoo tai ehtii, vaan se, että Jumala armahtaa, Room. 9:16.

MIRJA TENKANEN

Puhe 22. 7. 2005 Vpl. Pyhäjärven sankarihaudalla

Olemme kokoontuneet pyhälle paikalle. Tähän aidatulle mäntykankaalle on kätkeyty maan poveen 102 viime sodissa kaatunutta pyhäjärveläistä ja kolme sakkolalaisia sankarivainajaa, joiden nimet ovat tämän kiven takanaan kiinnitettyssä marmorilaatassa. Lisäksi maahan on siunattu 28 saksalaisen sotavainajan maalliset jäännökset. Kun neuvostovalta noin 15 vuotta sitten romahhti ja suomalaiset alkoivat päästä täällä käymään, niin ensimmäisten astoiden joukossa oli päästä näkemään minkälaisessa kunnossa tänne jääneiden omaisten haudat olivat? Näky oli surkea. Tuon tien toisella puolella olevan niin sanotun vanhan hautausmaan haudat ja hautapaikat oli kokonaan hävitetty ja venäläiset olivat haudanneet omia vainajiaan suomalaisten hautojen päälle. Tämä sankarihaudaus-alue oli kokonaan metsitty, mutta alueella näkyivät vielä hautakumpujen paikat joista alue voitiin tunnustaa. Monien yhteydenottojen ja neuvottelujen kautta saatiin lupa sankarihaudaus-alueen kunnostamiseen ja tämän muistokiven pystyttämiseen. V. 1994 saapuikin suomalainen talkooryhmä paikalle, raivasi alueen ja pystytti Hiitolan Kaarlahdessa olevalta kivivestämältä tilatun muistopatsaan. Sen jälkeen melkein kaikki kymmenet ja ehkä sadatkin täällä vieräilevät kotiseutumatkailijat pysähtyvät tälle paikalle osoittamaan kunnioitustaan näille sankarivainajille, jotka uhrasivat henkensä

Seppeltenlasku Pyhäjärven sankarihautausmaalla.

isänmaamme vapauden lunnaiksi. Kun täällä on ollut tilaisuus käydä useasti niin melkein joka kerta näkee tuoreet kukat tällä hautakummulla.

Kaikkiaan 168 pyhäjärveläistä nuorta miestä joutui uhraamaan henkensä vapautemme lunnaiksi. Heistä 102 leposija on näiden kumpujen alla.

Nuorisoseuramme alueen sankarivainajia on 15 kpl. Heistä 8 on haudattuna tässä vierellämme olevien kumpujen alle. Kuudenkymmenen kuuden sankarivainajamme tai kadonneiksi julistetun muistolaatat ovat Suomen eri seurakuntien kirkkopuistoissa tai yhteisissä sankarihaudoissa kuten Lappeen-

rannan ja Joensuun suurissa sankarihaudoissa.

Hyvät ystävät!

Me tahdomme tänään ja tältä paikalta osoittaa suuren ja syvän kunnioituksemme kaikkia niitä sankarivainajia kohtaan, jotka sodissamme antoivat kalleimman uhrinsa uskonnon, kodin ja isänmaan puolesta. Erikaisen suurella kaipauksella me muistamme nuorisoseuramme jäsenten antamia uhreja, jotka monelle tässä mukana-olevalle olivat hyvin läheisiä sukulaisia.

Kukkien lasku

Meidän kukkatervehdyksemme tälle kummulle laski-

vat Alma Vesala ja Tyyne Kokkola, heidän sankariveljensä Jaakko Niukkanen viimeinen leposija on näiden kumpujen alla. Kukkien laskijana oli myös Yrjö S. Kaasalainen. Hänen enonsa Yrjö Hietanen ja setänsä Antti Kaasalainen ovat siunattu tänne sankarihaudataan.

Vietimme hiljaisen hetken sankarivainajiemme ja kaikkien kotiseutumme tänne Pyhäjärven kirkkomaahan kätkeytyneen esivanhempiemme ja omaistemme muiston kunnioittamiseksi.

Päätökseksi veitsattiin yhdessä virrestä 577 säkeitä 1, 2, 3 ja 9.

ERKKI PÄRSSINEN

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön apurahat

Apurahaa haetaan vapaa-ajalla hakemuksella. Apurahan hakijan tulee omata vähintään toisen esivanhemman osalta pyhäjärveläiset (Vpl. Pyhäjärvi) sukujuurat. Tämä tulee käydä ilmi hakemuksesta mainitsemalla kuka sukulainen on ja milloin hän on syntynyt. Myöskin selvitys siitä missä ja mitä opiskelee ja missä vaiheessa opiskelut ovat.

1. Tyyne Lehiköisen rahasto
Rahasto jakaa vuosittain 1000 euron arvosta 200 euron arvoisia apurahoja opiskelijoille
Opiskelun laatua ei ole rajoitettu.

2. Helmi Pärssisen rahasto
Rahasto jakaa karjalalouso, maa-metsätalous tai puutarha-alan oppilaitoksissa opiskelulle vuosittain n. 1000 euroa.

3. Puualan käsityörahasto
Rahasto jakaa erilaisissa käsityöalan oppilaitoksissa opiskelulle vuosittain 1000 euroa apurahoja.

4. Arvo Kukon rahasto
Rahasto jakaa vuosittain 2000 euroa apurahoja humanistisia tieteitä tai musiikkia opiskeleville tai tutkiville henkilöille.

5. Perinnerahasto I
Rahasto jakaa vuosittain 2000 euroa apurahoja äidinkieltä tai musiikkia opiskeleville henkilöille.
Apurahoihin 1-3 hakemukset tulee lähettää vuosittain helmikuun loppuun

mennessä. Apurahoihin 4-5 hakemukset tulee lähettää vuosittain toukokuun loppuun mennessä.

Hakemukset tulee lähettää osoitteella: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö, Reino Äikiä, Nokkamäentie 256, 32700 Huittinen. Faksin numero on (02) 566 218 ja sähköpostin osoite on reino.aikia@esanet.fi tai reino.aikia@dnainternet.net

”Joka miehel rahaa on, harvalla hyvä hevonen”

80

Hevoskasvattajana ja ravimiehenä tunnettu Jouko Pakarinen täyttää 3.9.2005 pyöreitä vuosia. Pakarisen miehet ovat omistaneet hyviä hevosia jo monen sukupolven ajan. Hevospiireissä arvostetaan oman tallin kasvatusta varsasta tähtijuoksijaksi. Jouko Pakarisella näitä itse kasvatettuja tähtijuoksijoita on useita. Puhessa viilailevat nimet orit, Aron-Usko, Pelori, Riion, Ilonpito, Peetsi ja tammoista Amoruus ja Sallimus.

Jouko kertoo hyvin eloisasti hevosistaan, mutta kun kysymyksessä on Amoruus, ääni lämpenee huomattavasti. ”Toista niin kaunista hevosta ei ole eteeni tullut, vaikka olen hevosia nähnyt paljon. Kasvattajahan ei voi vaikuttaa hevosen rakenteisiin. Se oli rakenteeltaan niin sopu-suhtainen, välttään hieno, kaunis katsella ja tähtijuoksijana keräsi ihailuvia katseita, varsinkin naisilta.”

Mutta hevoset eivät ole olleet ainoa asia Joukon elämässä. Maanviljelyksen ohella hän on kalastanut ja metsästännyt. Ja metsästyksessä on mukana ollut Suomen pystykorvakoira Pyrre, joka muotovalikoirana on palkittu useissa näyttelyissä. Joukolle suomalaisuus on ainoa oikea asia ja niinpä hän on vankkumaton Suomen

Jouko Pakarinen ja osa ravikilpailujen palkinnoista.

hevosen kannattaja ja koirakin on tietysti Suomen pystykorva.

Nyt eläimet ovat menneitä aikaa. Vuonna 2003 hän päätti jäädä eläkkeelle. Hän

osti kauniin rivitaloaluoneiston Vammalasta. Hevoset ja koirat ovat muistoina kauniisti kehitettyinä uuden kodin seinillä. Kun eläimet eivät enää sitoneet kotiin, jäi

aikaa muille harrastuksille. Hän lähti käymään kotikylässään Pyhjärven Keljassa. Syntymäpaikkaa katsellessa, mielessä oli monia ajatuksia. Aikoinaan hyvin hoidettu vauras maalaistalo viljelyksineen oli järkyttävää nähtävää. ”Ei ole kotiemme ryöstäjillä minkäänlaista käsitystä maanviljelystä, eikä paljon muustakaan”

Jouko on viimeinen ikäluokka, joka kutsuttiin soitaan. Nyt hän on käynyt veteraanikuntoutuksessa niin Suomessa kuin Virossakin. Mieskuoro Aikapojat Vammalassa sai Joukosta uuden jäsenen ja sen harjoitukset ovat kerran viikossa. Kuoro on suosittu ja sillä on usein esiintymisiä ja tietysti hevosten kanssa pidetään yhteyttä ja käydään raveissa, viimeksi Seinäjoen kuninkuusajoissa.

Jouko toteaa, ettei tässä mitään kummempaa, eletään päivä kerrallaan ja vaikka eläkkeellä ollaan, niin ohjelmaa tuntuu olevan ihan riittävästi. Sydämelliset onnittelet tulevan merkkipäivän johdosta.

Jouko Pakarisella on syntymäpäivän vastaanotto Vammalan Seurahuoneella sunnuntaina 4.päivä syyskuuta kello 12.00.

SALME RINTALA

Häät

Kati Huovinen ja Ville Saukola. Vihitty sammaljoen kirkossa 9. 7.-05. Vanhemmat Osmo ja Leena-Majja Huovinen. Isovanhemmat Eino ja Maria Huovinen, Tielammilta. Kuvassa myös kaksoispojat Aatu ja Eetu Saukola.

Ylioppilaita

Jyväskylän Cygnaeus-lukiosta on kirjoittanut ylioppilaksi Anna-Riikka Eräjärvi. Vanhemmat Tuula ja Jukka Eräjärvi, Tiulun isovanhemmat Henny Nikki Pyhäkylästä.

Eurajoen lukiosta kirjoitti ylioppilaksi Viivi Emilia Pärssinen. Viivin vanhemmat Timo Pärssinen ja Helena Lähteenmäki. Isovanhemmat Arvo ja Eila Pärssinen (o.s. Kalliokoski). Arvon suku on Vpl. Pyhjärven Puikkosista. Viivi, Timo ja Arvo olivat mukana Alakylän Pyrintö Ns 100-vuotisjuhilla.

Nokian lukiosta kirjoitti ylioppilaksi 4. 6. Jenni Puputti. Isovanhemmat Toivo (Pyhäjärvi, Tiitua) ja Tyne o.s. Rastas (Pyhäjärvi, Noitermaa) Puputti sekä Kauko (Pyhäjärvi, Noitermaa) ja Eeva (o.s. Kiiala) Pensasmaa.

Turun Luostarivuoren lukiosta pääsi ylioppilaksi 4. 6.2005 Aino Kalske. Vanhemmat ovat Eila (o.s. Kukko) ja Ari Kalske Turusta, isovanhemmat äidin puolelta Helmi Kukko ja edesmennyt Eino Kukko Hämeenkyröstä. Aino aloittaa syksyllä biologian opinnot Turun yliopistossa.

Matti Muli 80 vuotta

Syntymäpäivää nykyisessä kotikaupungissaan lisälomassa viettäneellä Matti Mulilla on takanaan kahdeksan vuosikymmentä. Hän syntyi maaliskuun 2. päivänä 1925 Matti ja Amalia (o.s. Vuohelainen) Mulin perheeseen Vpl. Pyhjärven Rantakylässä.

Pitkään ikään sisältyy lapsuus- ja nuoruusvuodet koti-Karjalassa, lähes 4-vuotinen armeija-aika, evakkokokemukset sekä varsinainen

Päiväsankari Matti Muli.

elämäntehtävä liikenteen palveluksessa, myös liikenneopettajan ammatissa. Eläkepäivänsä Muli viettää harrastusten parissa, joita ovat lukeminen, mökkeily ja matkustelu.

EM

Matti Ahvonen 75 vuotta

Äetsän kunnan merkittävimpiin vaikuttajiin kuulunut Vpl. Pyhjärven Hassinmäellä syntynyt Matti Ahvonen täytti 22. heinäkuuta 75 vuotta Äetsän Pehulassa.

Sähkötekniikka-suunnittelija Matti Ahvonen on viime vuosikymmenien aikana toiminut lukuisissa luottamustoimissa nykyisessä kotikunnassaan kunnan ja eri kansalaisjärjestöjen tehtävissä.

Tehtävät ja toimet ovat olleet niin lukuisia ja monipuolisia, ettei niiden kaikkien lueteleminen tässä ole mahdollista, mutta erittäin tärkeimpiä voi tässä mainita. Toiminta näissä tehtävissä on alkanut jo Keikyän kunnan aikana ja jatkuu nyt Äetsän kunnassa. Kunnanvaltuuston hän on kuulunut 12-vuotta, joista vuodet 2001–2002 toimi kunnanvaltuuston puheenjohtajana, kunnanhallituksen jäsenenä hän on ollut 12 vuotta, josta ajasta puheenjohtajana 8

Matti Ahvonen.

vuotta. Vammalan seudun ammatillisen koulutuksen ky. Valtuuston puheenjohtajana hän on ollut 8 vuoden

ajan. Myös monien kunnallisten lautakuntien ja kunta-yhteisöjen jäsenenä ja puheenjohtajana hän on toiminut vuosikymmenien ajan. Monet seurat ja kansalaisjärjestöt ovat hänestä saaneet osaavan puheenjohtajan tai toimivan jäsenen. Äetsän Karjalaseuran johtokuntaan hän on kuulunut vuosikymmenen ja ollut seuran puheenjohtajana 5 vuotta ja työ karjalaseurassa jatkuu edelleen.

Pyhjärväläisyyden hyväksi hän on toiminut mm. suunnitelmalla Vpl. Pyhjärven sankarihauhan muistomerkkinä. Hän on ollut melkein kaikilla pyhjärvälle tehdyllä talkoomatkoilla mukana ja antanut asian-tuntumuksensa ja työnsä yhteiseksi hyväksi.

Näistä monista tehtävistä hän on saanut vastaanottaa lukuisia kunnia- ja ansiomerkkejä. Presidentti on hänelle myöntänyt Suomen

Valkoisen Ruusun 1 luokan mitalin kultaristein 6. 22. 1986 ja Suomen Ritarikunnan ansioristin 6. 12. 2004. Kunnallislaiton hopeisen kunniamerkin hän on saanut 6. 12. 1987 ja Suomen kuntaliiton kultaisen ansiomerkkin 30-vuotisesta työstä 6. 12. 1997 sekä saman yhteisön kultaisen ansiomerkkin 40-vuotisesta työstä 31. 12. 2004. Lisäksi hän on saanut vastaanottaa lukuisia ansio- ja kunniamerkkejä eri kansalaisjärjestöiltä.

Nyt Ahvonen on luopunut jo melkein kaikista kunnallisista luottamustoimista, mutta työ erässä kansalaisjärjestöissä jatkuu kuntalaisten hyväksi. On helppo ja miellyttävä tehtävä toivottaa onnea ja menestystä työn ja toiminnan miehelle ja uskon että näihin onnitteeluihin yhtyvät monet yhteistyössä mukana toimivat!

ERKKI PÄRSSINEN

Lapion lainaus

Aatia oli jo pitemmän aikaa moitittu siitä, että mies ei saa aikaan kuoppaa eli kellaria, johon voisi viedä perunat, juuret, mehut ja hillot. Syyspuolella Aati sitten päätti tehdä kuopan. Hänellä oli vain puulapio, jossa tasakärki ja siinä sepän takoma rautakärki. Sillä sai kyllä kaivettua niin kauan kun pinnassa oli multaa, mutta kun tuli kovempaa maata, työ oli yhtä jukertamista. Herjalaine, tää tulis kaivettu iltaa männes, ku ois kunnan lapio.

Aati muisti, että Matilla oli lapio, jospa lainaisi sitä niin saisin kuopan valmiiksi. Hän lähti 200 metrin päähän Matille. Matti käppäili pihalla ja teroitti viikatteta. – Kuuleha sie Matti, et sie lainaisi miul lapioo iltaa ast, jot mie saisin kuopan kaivettu. Matti raapi kovalleistaan ja ja näytti mieltänsä. –Vai että lapioo tarvitset? Missähän minä näinkään oikein hyvän lapion, se oli varmaankin Osuuskuopassa? Matti ei lainannut

lapiota. – No, pittää lähtii kysymää Osuuskaupast, jos hyö vaik lainaisit muutamaks tunnink.

Aati tuli kotiin ja sano tuppaa päästyään, ei pahalaine lainant lapioo. Pittää koittaa jukertaa vaa tuol omal. Aati meni vesämpärille ja juo vettä koussikasta ja katsoo samalla ikkunasta ulos. – Mihi tuo Mari lehestää nii kiirel, ko ois tuli hännä al? Ja mikä ihme sil on olal, onks se hanko vai lapio? Mari oli Mattin vaimo. Mari astuu tupaan ja laskee lapion olkapäältään. – Mie toin Aatil lapion. Se meijä uko rutjake ei raatsint lainata lapioo, jot tää muka kulluu. Miu pit häntä muistuttaa, jot mitä kaikki myö Aatilt ain lainailla. Käyvää viel lukemas Aatil tulevaa Käksalme Sanomaa. Aati kiitteli ja sano, et mie tuon sen takasi iltasel. Voi hyvä mies, piä nii kaua ko tarvitset. Naapurisopu oli näin sovittu.

LEPPONMÄEN
POIKA

Miten Touvilan hovin talonpojat muuttuivat lampuodeiksi

Taubilan historiaa kirja-aarten sivuilla

Karjalan kirja, painettu v 1910 Porvoossa WSOY:ssa. Tämä kirjaharvinaisuus löytyi DI Yrjö Junkkarin hyllystä sydäntalvella alkuvuodesta. Kirjan on toimittanut Iivo Härkönen Paavo Ahavan, J.R. Aspelinin, H.J. Basilierin, Yrjö Blomstedt-Ojoisen ym.avulla. Pyhäjärveläiset juuret äidin puolelta omaava Yrjö Junkkari otti löydettyään kirjan sivuilta artikkelin Taubilasta eli Touvilasta yhteyttä ja kyseli, kiinnostaisiko hän Pyhäjärvi-lehteä julkaista tämä artikkeli. Näin Antti Komosen kirjoittama "Miten Touvilan hovin talonpojat muuttuivat lampuodeiksi" löytyisi varmasti vielä lähes 100 vuotta julkaisua myöhemmin asiasta kiinnostuneen lukijakunnan.

Yrjö Junkkarin äiti on Hilka o.s. Pärssinen (1921-2000) Pyhäjärven Puikkosista, vanhemmat Aatu (Aatami) 1892-1960 ja Maria o.s. Kaasalainen 1900-1987. Hilka avioitui ensimmäisen evakomatkan aikana Käkisalmen mlk

Marjalanniemestä kotosiin olleen Arvi Junkkarin kanssa ja he asettuivat evakomatkojen jälkeen loppuelämäkseen Anjalankosken Ummeljoelle, missä Yrjökin vietti lapsuus- ja kouluvuotensa. Nykyisin Karjalasta niin äitinsä kuin isänsä juurien vuoksi hyvin kiinnostunut Yrjö asuu Nurmijärven Rajamaella. Kirjaharvinaisuus on päätenyt hänen vaimonsa äidin eli Yrjön vanimman Kirstin o.s. Myrryläisen, joka oli Viipurin maalaiskunnan papin tytär, ja Yrjön appiukon, majuri evp Heikki Aittolan, Suomenlinnassa asuneen, innokkaan suomalaisuusmiehen perintönä Junkkarin Yrjön perheen kirjahyllyyn. Karjalan kirja on Touvilasta kertovan artikkelin lisäksi tulvillaan viime vuosisadan alun, Venäjän vallan aikaisen Suomen Karjalaa kuvaavia artikkeleita.

KAARINA PÄRSSINEN

Se taistelu, mitä 1700-luvun viimeisellä ja 1800-luvun ensimmäisellä neljänneksellä käytiin Karjalan talonpoikien ja venäläisten aatelisherran kesken maan omistuksesta, kuvastuu selväpiirteisimminkin Pyhäjärven pitäjässä sijaitsevan Touvilan (Taubilan) hovin alustalaisten vaiheissa.

V. 1734 lahjoitettiin krevi Pietari Soltikowille elinajaksi mainitusta pitäjästä 52 8/9 3/6 aterin suuruinen alue, jota jo Ruotsinvallan aikana muodostuneen kantatilan mukaan ruvettiin nimeämään Touvilaksi tai Touvilan vallaksi.

Kreivin kuoltua jäi lahjoitus hänen vaimolleen ja tämän kuoltua heidän tyttärelleen, kreivität Scherniseville, joka sen 1774 möi 25,000 ruplasta hovipankkiiri paroni Juhana Frederickszille.

Touvilan joutuessa Soltikowille oli talonpoikien velvollisuudet lahjoitustilojen haltioihin nähden suurimassa osassa Karjalaa määritelty n. s. 1728:n revisiionissa. *) Näihin tyytyvätkin lahjoitustilojen haltiat pääasiassa koko 1700-luvun alkupuolen. Mutta kun haltia-oikeudet kaupan ja perintöjen kautta alkoivat siirtyä rikkailta ylhäisaatelisilta, jotka eivät kovinkaan paljon välittäneet venäläisiin oloihin nähden pienistä ja köyhistä suomalaisista alueistaan, köyhimmille ja alemmille aatelismiehille sekä porvareille, puhkesi sillä taholla tyytymättömyys piankin ilmoille. Lahjoitustilan isäntien siirtyivät joko koko vuodeksi tahi osaksi vuotta asumaan suomalaisille lahjoitusalueilleen, rakennuttivat sinne itselleen "hovin" ja muodostivat sen ympärille talonpoikain tiloista suuren "hovileirin", s. o. kantatilan. Mutta hovileirin hoitoon tarvittiin enemmän työväkeä kuin 1728:n revisiio oli myöntänyt. Uusien isäntien ensimmäisenä pyrkimyksenä oli siksi saada alueensa talonpojat lisäämään päivätyövelvollisuuttaan isäntien ja talonpoikien välillä välikirjoilla. Tämä yritys onnistuikin monella lahjoitustalalla (etupäässä niillä, jotka oli lahjoitettu ikuisiksi ajoiksi, mutta muutamilla, niinkuin juuri Touvilassa, rupesivat talonpojat sitkeään vastarin-

taan.

Touvilassa oli nim. Juhana Frederickszin poika Andreas isännäksi päästyään 1785 esittänyt talonpoikien hyväksyttäväksi välikirjan, jossa muiden pienempien muutosten lisäksi päivätyövelvollisuus korotettiin kymmenkertaiseksi. Kun tätä, hovinhoitaja Ersbergin mielestä mitä helpointa ja talonpoikien hyväksi tarkoitettua välikirjaa ei yksikään allekirjoittanut, vetosi Ersberg alimaoikeuden "oikeuden mukaiseen" apuun ja haastatti talonpojat kirkonkuulutuksella kärjään. Heinäkuun 3 p. mainittuna vuonna oli sitten välikirja-asia oikeuden käsiteltävänä. Talonpojat seilittivät, etteivät he tee päivätyötä enempiä kuin mitä revisiionkirjan mukaan ovat velvolliset. Mutta alimaoikeus oli toista mieltä. Se katsoi paroni Frederickszin vaatimukset oikeutetuiksi ja kehoitti talonpoikia ne hyväksymään; jos eivät hyväksyisi, olisi heidän laillisen muutto-ajan kuluttua lähdeittä tuloitaita.

Sitä huolimatta pysyivät talonpojat kannallaan, eikä

muutostakaan tullut mitään. Sen sijaan esitti paroni Fredericksz vuoden perästä talonpojille uuden välikirjan, hiukan edellisenä vuotena esitetystä eroaavan. Tätäkään eivät talonpojat hyväksyneet, ja taasen heidät haastettiin kärjään samalla tavalla kuin edelliselläkin kerralla. Sekä ali- että ylimaaoikeus tekivät talonpojille velvoittavia päätöksiä, mutta nimiään eivät nämä vain välikirjoihin panneet.

Asia kulki sitten useammassa oikeuslaitoksissa ja sai talonpojille suopean käänteen. Kun juttu tuli hallitsevan senaatin tutkittavaksi, ei se siihen ruvennut käsiksi, vaan määräsivät kenraalikuvernöörin, kameraaliohvoin, kuvernementin hallituksen ja tribunaalit sitä tutkimaan. Ja nämä tulivatkin tutkimuksissaan siihen tulokseen, ettei paroni Frederickszillä, enempiä kuin muillakaan lahjoitusmaaisännillä Viipurin läänissä ollut oikeutta ottaa alueillaan olevilta talonpojilta muuta kuin revisiionissa määrätty verot.

Tämä talonpoikien voitto toiselta puolen joudutti hei-

dän tulevaa, vieläkin kovempaa kohtalooan. Mainittu oikeus- ja hallintoaloisten päätös tuntui hallitsevasta senaattista mahtavien venäläisten tilanhaltijain pyynteihin ja lahjoituskirjojen sananmuotoihin nähden liian jyrkältä. Senaatti rupesi hakemaan kärjistyneelle lahjoitusmaaakysymykselle uutta ja parempaa ratkaisua ja muutaman vuoden tutkimusten perästä luuli se selänsä löytäneensäkin. Verraten Ruotsin lakeja venäläisiin ja ottaen huomioon Uudenkaupungin ja Turun rauhojen määräykset Vanhan Suomen erikoisoikeuksista se päätti, että siksi, kunnes uusi asetus talonpoikien veroista saatettiin, ne oli määrättävä alioikeuksissa, jolleivät talonpojat sopineet niistä muuten herrojen kanssa. Tämän senaatin päätöksen vahvisti keisari helmikuun 12 p. 1798 päivätyllä ukaasilla.

Touvilan talonpojat olivat saaneet jo pari vuotta maksaa 1786 määrättyä pakkoveroa, ennenkuin vapauttava päätös tuli, ja tultuaankaan ei se näytä kyenneen heitä täydellelleen suojaamaan herransa tahdolta. V. 1798 valitavat nim. erään kylän talonpojat kihlakunnanoikeudelle, että heiltä on kannettu liio- kkoa veroja jo 13 vuotta, aina "Hesperin ajoista asti".

Kun paroni Frederickszin ei ollut onnistunut saada talonpoikia joukkosopimukseen, koetti hän heitä yksityisesti sitoa välikirjoilla mahdollisimman monta. Sellaiset talonpojat, jotka eivät kyenneet maksamaan revisionissa määrättyjä veroja ajatti hän 1681 annetun talonkatselmuusohjesäännön perustalla "kelvottomina" pois tiloiltaan ja antoi sitten näiden tilat niille, jotka suostuivat tekemään välikirjat. 1785:n ja 1788:n välillä siirtyi täten tietääksemme 6 talonpojan kontua vuokrasopimuksen varaan. Mutta aina ei tämä paroni Frederickszin toimenpide onnistunutkaan. Köyhtyneet

talonpojat koettivat myydä talonpahasensa varakaammille naapureilleen, **) ja vuokrasopimus meni siten tavallisesti myytyyn. Niinpä v. 1789 teki eräs talonpoika tällaisen tilakaupan, mutta saman tilan antoi paroni Fredericksz myös vuokralle. Asia jäi oikeuksien selvittäväksi ja kulkikin useimmista sen aikuisissa oikeuslaitoksissa. Kihlakunnanoikeudenpöytäkirjoissa olemme tavanneet piiriioikeuden päätöksen, mikä tuomitsee paroni Frederickszin tekemän vuokrasopimuksen mitättömäksi ja vahvistaa kaupan, huomauttaen samalla, ettei vuokrasopimuksia maan lakien mukaan saa lahjoitusherrojen ja talonpoikien kesken tehdä. V. 1798 annetun ukaasin jälkeen tarvittiin taasen paroni Frederickszin tahi hänen edustajansa hyväksyminen kaikkiin Touvilan alueella tehtyihin tilakauppoihin.

Jo kahden kuukauden perästä siitä, kun hallitsija vahvisti äsken mainitun päätöksen, pyysi Touvilan hovinhoitaja Ivan Schdanwsky, herransa puolesta kihlakunnanoikeutta määräämään päivän, jolloin mainitun tilan alustalaisille määrättäisiin uudet, sanotun päätöksen edellyttämät verot. Ja seuraavan kesäkuun 12-14 päivänä oli sitten veroasia välikäräjällä esillä.

Nyt eivät paroni Fredericksziä tyydyttäneet enää 1786 ehdottamansa verokorotuksetkaan. Vilja-, heinä-, voi-, liha- ja rahaveroja vaati hän tuntuvasti korotettavaksi ja päivätyövelvollisuuden kokonaan alustalaisten henkilöluvusta riippuvaksi.

Kihlakunnanoikeus hyväksyi paroni Frederickszin muut vaatimukset, mutta ei päivätyöitä eikä matkoja koskevia. V:n 1728 revisiion määräämiä päivätyöitä lisäsi sanottu oikeus kuitenkin tuntuvasti. Asia meni laamannoikeuteen, missä päivätyövero vieläkin korkeni. Laamannoikeuden päätöksen vahvisti senaatti 1801. Jo

laamannoikeuden päätöksen perästä otti paroni Fredericksz sen määräämistä arentimaksut käytäntöön.

Talonpojat turvautuivat vielä keisariin, mutta 1806:n alussa julisti oikeusasianton ministeri keisarin nimessä heidän valituksensa aiheittomiksi.

Tällä tavoin tuli voimaan n. s. Touvilan kontrahti, ***) jonka mukaan seuraavina aikoina järjestettiin melkein kaikkien lahjoitustilojen alustalaisten verot Karjalassa.

Kun Touvilan talonpojat eivät saaneet oikeuslaitoksesta hakemaansa oikeutta, päättivät he sen ottaa omin käsin. He kieltäytyivät menemästä työhön. Jo 1798:n syksyllä valittua paroni Fredericksz talonpoikiensa uppiniskaisuuden tähden jääneen lumen alle kaurapellon, josta arviolta olisi pitänyt saada 70 kulia kanoja. Ja samasta syystä säänon hovinhoitaja Kruse samana vuonna ruukiinleikkua myöhästyneen kuusi viikkoa ja viljan suurimmaksi osaksi kariseen maahan, sekä 1801 jääneen 8000 päivätyötä tekemättä. ****) Uskalsivatpa muutamat rohkeimmat kieltäytyä maan tavan mukaan lähemmästä riiheen puolen yön aikana selittäen, ettei ukaseissa mainita mitään yötyöstä.

Niskoittelevat pakotti kihlakunnanoikeus raippojen uhallla täyttämään, ja jos joku yritys läimäytti viimeistään keino: laiskottelua työmaille, teki tarkastusmiehen keppeä siitä pikaisen lopun. Saipa samasta selkäsäunasta sivulinenkin osansa, sillä päivänpikään pieksi voiti useampi keppejä palasiksi.

Mutta vähitellen palasikin järjestys ja rauha hovin alueelle. 1800-luvun ensimmäisinä vuosina ei voiti uskaltaa liikua missään ilman asetteitua soitaaan turvaa, pidenttiin Touvilassa silloin tällöin useampiakin sotilaita vartiota, kymmenkunnan vuoden perästä ei enää sellaisia tarvittu. Kunhan vain "kaikkein kovimalla tavalla tuli työsanotuksi" - niinkuin eräässä nimismiehen kuulutuksessa vuodelta 1816 sanat kuuluvat, että sen ja sen kylän miehet silloin ja silloin "varhain mahtavat löytyä itsens kyndämäsä" tahi muussa työssä, niin totteli jokainen ja saapui, jos kykeni.

Viimeiset suuremmat riitaudet johtuivat kaskaanadannasta. Tätä vanhaa viljelystapaa vastusti paroni Fredericksz jo 1790-luvun puolivälissä pyytään m. m. kihlakunnanoikeudelta lupaa kieltää talonpoikia sitä tekemästä. Kun hänen valtansa 1801 laajeni tuntuvasti entuudestaan, rupesi hän talonpoikia tässäkin kohden ankarasti kovitelemaan. Kesti kuitenkin tavattoman kauan, ennenkuin mainittu viljelystapa kokonaan lakasi. Vuosina 1813, 1814, 1815 ja 1816 sakotettiin vielä kolmattasataa talonpoikaa Touvilan alueella kaskaanadannasta.

Touvilan (Taubilan) hovin päärakennus.

Jatkuu takasivulla

Jatkoa sivulta 7

Viimeisen asteen Touvilan talonpoikain itsenäisyydestä vei sitten 1826 annettu aseus, joka teki melkein poikkeuksetta kaikki lahjoitusmaiden talonpojat lampuodeiksi. Touvilan talonpojille ei tuo muutos kuitenkaan ollut enää muuta kuin muodollista laatua. Heidän "kontrahtinsa" oli jo entuudestaan niin kova, ettei suuri osa kyennyt sitä täyttämään. Jo kymmenenä ensimmäisenä vuotena välikirjan voimaan tultua joutui Touvilan alueella kolmattakymmentä taloa (4 ateria) autioksi, eikä tämä luku seuraavina vuosinakaan pienentynyt. Kun sen lisäksi Touvilan omistaja ei lampuotiasetuksen voimaan tultua koettanutkaan arentia korottaa, pysyivät alustalaiset rauhallisina. He olivat taistelunsa jo taistelleet.

ANTTI KOMONEN

Marjaana Pajunen onki mestariksi

Huittisissa 7.8. järjestetyssä valtakunnallisissa rannalta ongintakilpailuissa hyvin saateissa olosuhteissa naisten sarjassa mestaruuden voitti Marjaana Pajunen. Tulos oli 3503 grammaa. Marjaana on mennyt työn perässä Turkuun ja edustaa Teijon Norsit seuraan mutta hän kotoisin Vammalasta ja hänen vanhempansa ovat Rauno Pajunen ja Katri os. Pakarinen.

Voitto Marjaanalle oli täysin selvä sillä seuraavat sijat Sinikka Mäkinen Teljän Kalastajista sai 2244 ja kolmanneksi sijoittunut Paula Etelä-Aho Lakeuden UK sai puolestaan 1790 grammaa.

Miesten sarjassa voiton vei Kari Sunikka Sääksjärven Urh.kal. 5284, 2. Markku Saaloranta Kiskon Kalakerhosta 3812 ja 3. Tauno Laakso Kaarinan Uk 3514.

*) 1728:n revisionin mukaan oli lahjoitusmaatalonpoikien maksettava isännilleen vuosittain aterilta: 2 r 56 kop. rahaa, 4 tynn. rukiita, 2 tynn. ohria, 1 tynn. kaurajoja, 20 puuta heiniä, 10 naulaa voita, 3 naulaa viljoja 1 1/3 lammasta, 5 kanaa ja 100 kananmunaa sekä tehtävä 60 päivätöitä puolittain jalan, puolitain hevosella.

**) Hinta vaihteli 6-15 ruplan välillä.

***) Touvilan kontrahtin mukaan täytyi talonpoikien maksaa Freedericksille aterilta: 4 kullia rukiita, 2 kullia ohria ja 2 kaurajoja, 30 puuta heiniä, 20 naulaa voita, 5 kanaa, 2 lammasta, 100 kananmunaa, 3 ruplaa rahaa sekä tehdä 326 päivätöitä puoleksi jalan, puoleksi hevosella ja vedättä kaikki hovin maalla kasvanneet viljat, olet ja heinät joko Pietariin tai johonkin Viipurin läänin kaupunkein, jos hovinomistaja niin tahtoi.

****) Kaikkiaan oli tehtävä noin 13.000 päivätöitä.

Syksyn kantarellisatoa on jo kerättävissä.

Ko maito tullou se on syötävä sieni

Näin neuvoi oma isäni minua kun aloitin sienien keräämistä joskus nuorena poikasena. Niinhän se oli ennen vanhaan. Eihän meistä useimmat hyväksyneet kerättäväksi sieneksi muuta kuin karvarouskun, kangarouskun ja haapasienien. No kantarelli oli tietysti asia erikseen. Sehän oli mahtavan herkullinen sieni vaikka maitoa ei tullutkaan. Kovin paljoa ei perustettu erilaisista haperoista, tateista puhumattakaan. Korvasieni kiertettiin keväisin hyvin kaukaa eikä syksyn nykyisiä herkkuja suppilovahveroita tiedetty olevan olemassakaan.

Viime syksynä metsät ovat sieniä täynnä. Alkamassa olevan syksyn sienisato on vielä suurelta osin arvailujen varassa. Sienivalistus kursien ja hyvien sienioppaiden avulla on aikaansaanut sen, että syötävien sienien lukumäärä on kasvanut tavallisenkin sienestäjän kohdalla. Jopa omassa pihapiirissä saattaa kasvaa useitakin hyviä ruokasieniä. Itse olen löytänyt mm. koivun punikitattia, lehtikuusentatteja, koivunkantosieniä sekä kar-

varouskuja omalta tontilta. Toki tontilla kasvaa syksyisin lukuisia määriä myrkyllisiä kärpäsieniä ja pulkkosieniä mutta ne osaan kiertää kaukaa. Virallisesti vahvistettuja kauppasieniä on kolmisenkymmentä. Nämä ovat sieniä joita keräilyliikkeet ostavat sienipöimijän tutkinnon suorittaneilta kerääjiltä.

Sieninäyttelyissä ja erilaisilla kursseilla kannattaa kartuttaa sienitietoutta. Hyvät sienikirjat auttavat paitsi selkeen valokuvien ja tunnusmerkein tunnistamaan eri sieniä myöskin ohjeita sienien käyttööminaisuuksista ruuanvalmistukseen. Toiset sienet, kuten haapasieni ja kangarousku, ovat hyviä suolasieniä toiset kuten kantarelli, tatit ja suppilovahverot voi paistaa pannulla omassa liemessään ja vaikka ylimääräiset pakastaa. Nykyaikaisella sienikuivurilla on helppo myöskin kuivata sieniä. Eri tavalla säilytettjä sieniä on mukava käyttää talven mittaan sellaisenaan tai eri ruokiin yhdistettynä.

Ei muuta kuin metsää koria ja sienipuuokko mukaan.

REINO ÄIKIÄ

Jorma Kuronen ja Anu Karvonen Huittisten kyykkämestarit

Huittisten kaupungin kyykkämestaruudet ratkoitiin ympäristöpuihosta 15.8. pidetyssä kilpailuissa.

Naisten sarjaan osallistui neljä kyykkääjää ja tulokset muodostuivat seuraaviksi: 1. Anu Karvonen -60 pistettä, 2. Sanna Saariniemi -70 pistettä, 3. Seija Jokinen -72 pistettä ja 4. Mirja Puntala -80 pistettä.

Miesten sarjaan osallistui

12 kyykkääjää ja parhaiten osalta pelattiin jo miltei tyhjälle kentälle.

Tulokset: 1) Jorma Kuronen 1 piste, 2) Aimo Äikiä 7 p., 3) Heikki Inkinen 8 p., 4) Pekka Tatti 12 p., 5) Antti Kaskinen 20 p., 6) Simo Riuttamäki 28 p., 7) Pertti Tiuttu 29 p., 8) Risto Viljanen 33 p., 9) Reino Äikiä 33 p., 10) Veikko Nurminen 48 p., 11) Rauno Huppunen 57 p.

REINO ÄIKIÄ

Kyykkäottelun mitalistit ja osallistujat yhteiskuvassa.

TAPAHTUMAKALENTERI

■ **Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi - kerhon** syyskuun tapaaminen on torstaina 1. 9. klo 17 alkaen Antero ja Seija Pärssisellä Kiviniementie 424, 17120 PAIMELA. Lähtö Marolan kadun pysäkillä klo 16.30. Omilla autoilla ehtii myöhemminkin. Tervetuloa!

■ **Vammalan, Äetsän ja Huittisten Karjalaisten** perinteinen kyykkäkisa tiistaina 23.8. kello 18 Huittisissa, ympäristöpuihosta (kirkon takana). Tervetuloa myös huutosakit mukaan. Huittisten karjalaiset ry.

■ **Vpl. Pyhäjärvi -seuran jäsenten tapaaminen Suomenlinnassa** la 27. 8.2005. Kokouminen Järisevän tykillä Rannikotykistömuuseon edustalla n. kello 13.30. Paikalle pääsee parhaiten Koleraltaalta lähtevillä JT-Linesin vesibusseilla kello 12.30 tai 13.00 vuoroilla. Ajetaan Kuninkaanportille, mistä 200 metrin kävely tykille. Suomenlinnan lautta lähtee presidentinlinnan tuntumasta, lähdöt 20 min. välein, mutta Suomenlinnan puolella tulee käveltäväksi n. 2 kilometriä. Isäntävään kutsuta yhdessäolo jatkuu Airtojen pihapiirissä, missä vietetään pula-ajan pitoja eli on pientä purtavaa tarjolla. Ritättävän tarjottuun varmistamiseksi osallistujien toivotaan ilmoittautuvan viimeistään to 25. 8. joko puh. 044-0318 923/Irma tai 044-304 3403/Anu tai sähköpostilla irma.airto@viapori.fi. Mahdolliset tiedustelut seuran puheenjohtaja Kaarina Parssinen 040-519 3036. Katso myös heinäkuun Pyhäjärvi-lehti! Lämpimästi tervetuloa!

■ **Tampereen Seudun Vpl. Pyhäjärvi-kerho.** Aloitamme syyskauden toimintamme poikkeuksellisesti vasta sunnuntaina 18. 9. 2005 klo 13 Vanhalla Kirjastotalolla. Johtokunta kokoontuu tuntia ennen eli klo 12. Suunnittelemme syyskauden ohjelmistoa. Kerhon syysretki tehdään Tammelaan Lounais-Hämeen pirttiin lauantaina 1. 10. 2005. Ohjelmasta vastaavat "Jermut". Tarkemmin retkestä syyskuun kokouksissamme, jossa voi ilmoittautua mukaan. Pyhäjärveläiset Tampereen seudulta, olette tervetulleita mukaan tarinatuokioihimme, ja tietenkin myös retkelle. Voit tiedustella ja ilmoittautua myös puhelimitse, Laila Inanan 040 504 9135.

■ **Suvannon seudun sukututkimuspiirin** seuraava kokous pidetään pyhäjärveläisten isännöidyssä Karjalaton Sortavala-salissa Helsingissä lauantaina 17. 9.2005 klo 14.00-17. Ohjelmassa mm. Reino Tenkasen sodanajan filmeistä koottu lyhytelokuva "Muistojen järvi", jonka ensiesitys on pidetty 12.11.1977 elokuvateatteri MAXIM 2:ssa. Kokouksen kahvitusvuoro on meillä pyhäjärveläisillä. Mukaan tulevat ottakaapa yhteyttä Antero Pärssiseen, os. Kiviniementie 424, 17120 PAIMELA puh 050-5706575, sähköposti: antero.parsinen@phnet.fi. Tervetuloa!

Valtakunnalliset Evakkolasten päivät

Puhjonrannan kurssikeskuksessa Valkealassa 26.-28.8.2005

vpl. **Pyhäjärvi**

Tilauslomake uusille Vpl Pyhäjärvi-lehden tilaajille

(Tätä lomaketta voivat käyttää ainoastaan kokonaan uudet tilaajat.)

Tilauhinta 20 euroa/vuosi

Tilaaajan nimi _____

Osoite _____

Laskutusosoite, jos se on eri kuin tilaajan osoite _____

Lomake lähetetään Vpl Pyhäjärvi-lehden taloudenhoitajalle Reino Äikiälle os. 32700 Huittinen.

vpl. **Pyhäjärvi**

Lehtemme syyskuun numero tehdään 15. 9. 2005.

Tähän lehteen tarkoitettu aineisto on oltava toimituksessa 5. 9. 2005 mennessä.

vpl. **Pyhäjärvi**

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

VPL.PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖ

Vastaava toimittaja
Erkki Pärssinen
Ruotsilankyläntie 239
38300 Kiikka
puh. (03) 513 5150
erkki.parsinen@surfeu.fi

Toimituksen osoite:
Reino Äikiä
32700 Huittinen
puh. (02) 566 213
matkapuh. 040 769 5775
fax (02) 566 218
reino.aikia@esantet.fi

Salme Rintala
Korkeemäenkatu 26 A 26
37100 Nokia
puh. (03) 341 0551
salme.rintala@netti.fi

Sivunvalmistus:
Oy Tyrvään Sanomat
Painopaikka:
Satakunnan Painotuote Oy,
Kokemäki